

Inleiding

Na lange onderhandelingen en vele ontwerpen van decreet, is het er: *“het decreet houdende de organisatie van buitenschoolse opvang en de afstemming tussen buitenschoolse activiteiten”*.

Daarmee slaat de Vlaamse regering een nieuwe weg in om de grote opvangnood die er is in alle gemeenten, verder aan te pakken.

De steden en gemeenten krijgen bevoegdheid over de centen en over de beslissingen, geadviseerd door een lokaal samenwerkingsverband.

Met andere woorden: **in elke stad of gemeente zal het er (een beetje) anders uit zien**. Op maat van de lokale noden van ouders voor opvang van hun kinderen.

Het decreet treedt in werking op **1 januari 2021**. Er komen nog uitvoeringsbesluiten, een inspiratiekader over kwaliteit en er zijn overgangsmaatregelen. Of het decreet dus de beoogde resultaten zal bereiken, kan pas later geëvalueerd worden... op vandaag kunnen we met de VDS en partners nog niet alle vragen beantwoorden.

Deze infofiche heeft als bedoeling om speelpleinverantwoordelijken, zowel van gemeentelijke als particuliere speelpleinen, advies te geven over de impact op en de kansen voor speelpleinwerk.

Onze lokale ondersteuners staan voor jullie klaar om dit advies op maat te maken van jullie gemeente, stad en/of speelplein.

In deze infofiche

- Het decreet
- Discussieer
- Kansen in samenwerking
- Eigenheid speelpleinwerk benoemen en behouden
- Het lokaal samenwerkingsverband
- Afstemming van het aanbod
- Communicatie naar de buitenwereld
- Voorbeelden uit de praktijk
- Hoe gaat de VDS hier mee verder?
- Relevante info

Het decreet

De Vlaamse regering sleutelde sinds 2015 aan een decreet **“houdende de organisatie van buitenschoolse opvang en de afstemming tussen buitenschoolse activiteiten”**. Op 24 april 2019 werd het decreet officieel goedgekeurd. Het decreet wil een antwoord bieden aan het opvangtekort in Vlaanderen door buitenschoolse opvang te organiseren en wil samenwerking met buitenschoolse activiteiten stimuleren.

De grote krachtlijnen uit het decreet zijn:

- De regie ‘buitenschoolse activiteiten’ wordt verlegd van het Vlaamse niveau naar het lokaal bestuur.
- De afstemming met buitenschoolse activiteiten wordt vorm gegeven in een lokaal samenwerkingsverband.
- Een kwaliteitslabel voor organisatoren van kleuteropvang die daar voor kiezen.
- De zelfontplooiing en het speelplezier van het kind centraal.

Aangezien onder buitenschoolse activiteiten ook aanbod in de vakantie wordt verstaan, zal dit decreet onmiskenbaar ook een invloed hebben op de lokale **speelpleinwerking**.

De volledige versie van het decreet vind u [hier](#).

Discussieer

In onze visietekst “spelen én opvangen”¹ uit 2009 schreven we dit in onze conclusie:

“Het speelpleinwerk heeft een plaats in de opvangproblematiek. Dat betekent niet dat speelpleinwerk de oplossing is voor de vraag naar opvang. Speelpleinwerk doet dat zonder (voorlopig) zijn eigenheid te verliezen. Maar het is een blijvend aandachtspunt: wordt het speelplein georganiseerd om bij te dragen tot de opvangproblematiek of wordt het georganiseerd om bij te dragen tot het plezier van kinderen in de vakantie? Ons antwoord is gekend.”

Het is op vandaag nog steeds actueel.

Er is een spanningsveld tussen speelplein en opvang, tussen wat speelpleinwerk wil zijn en wat “anderen” soms willen en verwachten dat speelpleinwerk is. Die spanning is er al lang en zal er waarschijnlijk nog even blijven. Zeker als de nood aan opvang lokaal een groot probleem is en blijft.

Het kind staat centraal, zowel bij het speelpleinwerk als bij de kinderopvang. Er is een **gemeenschappelijk doel**. Speelpleinwerk kan het opvangprobleem niet oplossen, maar kan wel haar steentje bijdragen om de nood deels mee in te vullen.

Ga dus met de collega’s en jullie jongeren de discussie aan om jullie op één lijn te staan en allemaal hetzelfde te zeggen. Neem er jullie en onze visieteksten bij. Lees en informeer jullie zelf en de rest van de ploeg. Geef voor- en tegenstanders een klankbord. Het zorgt er voor dat jullie sterker en bewuster kunnen antwoorden op vragen.

Kansen in samenwerking

De VDS ziet kansen, in de eerste plaats voor de kinderen. Want samenwerken leidt tot sterker speelpleinwerk. Maar de lokale realiteit speelt mee en zal bepalend zijn of deze kansen kunnen benut worden. Daarom ook dat onze lokale ondersteuners advies (komen) geven op maat van jullie werking.

¹ Visietekst “spelen én opvangen”, VDS, 2009.

Die kansen liggen volgens ons in:

- **Eigenheid:** Sterkere samenwerking zorgt er voor dat speelpleinwerkingen terug kunnen naar de kern van de zaak: door en mét jongeren een gevarieerd speelaanbod voor kinderen organiseren. Samenwerking kan de druk op jongeren en speelpleinwerk verlagen.
- **Communicatie:** Maak anderen ambassadeur van het speelplein. Laat hen mee vertellen hoe straf en kwalitatief jullie werking is, wat jullie werking uniek maakt in vergelijking met ander aanbod, waarom kinderen en jongeren naar jullie speelplein zouden moeten komen.
- **Werving:** Jullie kunnen diverse kinderen en jongeren, die nog niet bereikt worden, in contact brengen met het speelplein.
- **Belangenbehartiging:** Krachten worden er gebundeld om de belangen van de partners en om de stem van kinderen te vertegenwoordigen in de gemeente.
- **Delen van**
 - Expertise in spelen, in bepaalde doelgroepen, drempels, referentiekaders...
 - Materiaal.
 - Binnen- en buiteninfrastructuur.
 - ...

Eigenheid speelpleinwerk benoemen en behouden

De eigenheid van speelpleinwerk situeert zich op 3 aspecten:

- De focus op spelen.
- Speelpleinwerk is jeugdwerk.²
- De grote openheid.

Wij adviseren speelpleinploegen om over deze aspecten na te denken, ze te benoemen en te communiceren naar de buitenwereld.³

Die eigenheid heeft ook impact op samenwerkingen. Het zorgt er immers voor ...dat er een **basis** is, waar volgens ons niet mag aan geraakt worden ...dat er een **sterke en unieke partner** mee aan tafel komt.

Een aantal voorbeelden:

- **Vergaderingen** met jongeren zullen eerder buiten de schooluren vallen.
- Een gezonde dosis aan **betrokkenheid, goesting en draagkracht** van jongeren, kan een enorme boost geven. Een gebrek kan ervoor zorgen dat het één en ander niet of trager moet gebeuren.
- Speelpleinwerk is het meest **laagdrempelig** jeugdwerkinitiatief. Er wordt een heel divers publiek kinderen en jongeren bereikt. Veranderingen of gelijkschakeling van inschrijfsystemen en/of prijzen kan dit teniet doen.
- Speelpleinwerk biedt kinderen de kans om te **spelen**. Zorgeloos en zonder dat er andere doelstellingen *moeten* bereikt worden. Één van de weinige plekken waar dat nog kan. Het speelaanbod gebruiken om kinderen allerlei zaken te doen bijleren of de koppeling aan zorg- en welzijnsdoelstellingen, brengt die plek in gedrang.
- Ook **kleuters** hebben een plaats op het speelplein. Elke vakantie opnieuw bewijzen speelpleinwerkingen en jongeren dat zij een kwalitatief aanbod voor hen op poten kunnen zetten waarbij die allerkleinsten enorm veel speelplezier en vakantiegevoel beleven.

² www.speelplein.net/congres2020.

³ Visietekst "Over de plaats van speelpleinwerk na de gemeenteraadsverkiezingen 2018", VDS, 2017.

Doelgroepen opsplitsen in speelplein en kinderopvang, zorgt voor een verarming van het aanbod.

Neem dus ook de sterktes en het uniek karakter van jullie speelplein mee in de gesprekken.

Het lokaal samenwerkingsverband

Een lokaal samenwerkingsverband zal het bestuur in jullie stad of gemeente **adviseren** hoe ze de nood aan opvang kan invullen.

Dit netwerk zal overal anders ingevuld worden. Niet overal zullen dezelfde partners aan tafel zitten, niet overal zal er dezelfde trekker zijn of zullen dezelfde agendapunten aan bod komen...

Veel hangt dus af van de **lokale realiteit**.

Mogelijke partners zijn de jeugd- en/of vrijetijdsdienst, het ocmw, dienst kinderopvang, jeugdbewegingen, de lokale jeugdraad, particuliere opvang- of jeugdwerkinitiatieven, Huis van het kind...

Geen enkele partner kan verplicht worden om toe te treden of er in te blijven, noch kan het als subsidievoorwaarde gesteld worden. Ook voor jullie speelplein dus niet.

De VDS raadt aan om jullie **proactief te informeren** en de kansen in samenwerking te ontdekken. Speelpleinwerk kan volgens ons een **evenwaardige** partner zijn en een **sterke rol** spelen in het samenwerkingsverband.

De eerste opdracht van het samenwerkingsverband wordt om een **gemeenschappelijke visie** uit te bouwen, samen met de partners. Daarvoor is ook een gemeenschappelijke taal noodzakelijk. Praat over hetzelfde. Andere diensten en initiatieven kijken naar het speelplein vanuit een ander referentiekader. Da's normaal. Jullie kijken ook met een speelpleinbril naar hun werking. Het speelplein-ABC⁴ kan jullie hierbij helpen.

Artikel 31 IVRK⁵ en een visie op **spelen** zijn volgens ons gemeenschappelijke vertrekpunten om alle neuzen in dezelfde richting te zetten. Laat dat laatste thema nu net één van de sterktes zijn van speelpleinwerk.

Neem jullie visie en eigenheid mee, ga in discussie en ontdek wat de samenwerking **voor jullie speelplein en voor de kinderen in jullie gemeente** zou kunnen opleveren.

Het kan dus dat in de ene gemeente of stad het speelplein een belangrijke rol speelt en in een andere gemeente of stad het speelplein niet deelneemt aan het samenwerkingsverband.

Afstemming van het aanbod

In het samenwerkingsverband zal afstemming van het aanbod een belangrijk onderwerp worden. De nood aan extra opvang is namelijk groot.

Afstemming kan op verschillende aspecten:

- **Openingsperiode:** vakanties, halve dagwerkingen, na- en vooropvang...
- **Doelgroepen:** leeftijden, kinderen met een extra ondersteuningsnood...
- **Locatie:** decentralisatie, mobiele werkingen...

⁴ www.speelplein.net/beterspelen/externerelaties/sterkmerk

⁵ Artikel 31 van het Internationaal Verdrag van de Rechten van het Kind: "Kinderen hebben recht op rust en vrije tijd waarover ze zelf kunnen beschikken."

- **Eigenheid:** cultuur, sport, jeugdwerk...

Stap één is het **in kaart brengen** van het bestaande aanbod. Zo wordt ook duidelijk waar er noden en hiaten zijn.

Volgende stap is de vraag of jullie speelplein de **nood kan en wil invullen**. Van een halve dagwerking naar een volledagwerking overschakelen of een uurtje vroeger starten/sluiten, kan een oplossing zijn voor het opvangprobleem maar kan evenzeer de draagkracht van jullie ploeg onder druk zetten.⁶

Belangrijk hierbij dus is om jullie ploeg te laten **participeren** in de beslissing en deze beslissingen ook **geregeld te toetsen** aan de draagkracht van jullie jongeren.

Communicatie naar de buitenwereld

OP ONZE WEBSITE EN IN ALLE BOEKJES STAAT HET VOLGENDE: 'SPEELPLEIN BOEMERANG IS EEN GEMEENTELIJK JEUGDWERKINITIATIEF EN IS IN DE EERSTE PLAATS EEN LEUK VRIJETIJDINITIATIEF VOOR KINDEREN.

GUNTHER MELIS, JEUGDCONSULENT GEMEENTE NIJLEN

Het is de opdracht van het gemeentebestuur, het speelplein zelf en opvangpartners om in hun communicatie aan ouders speelpleinwerk als een **vrijetijdsaanbod** en **jeugdwerk** voor te stellen met een opvangfunctie. Niet als opvang. Maak in de communicatie (ook visueel!) duidelijk wat de eigenheid van speelpleinwerk inhoudt en precies betekent. Creëer geen foute verwachtingen en beantwoordt die foute verwachtingen steevast met een duidelijke visie.

Wat met kwaliteit?

In het decreet worden een aantal vereisten gesteld om te werken aan kwaliteit. Een aantal daarvan zijn gebaseerd op de vroegere “regels” van Kind en Gezin. Er komt ook nog een inspiratiekader om te werken aan kwaliteit.

Wordt er in speelpleinwerk belang gehecht aan kwaliteit? Heeft speelpleinwerk regels? Ja zeker! Soms zijn die gelijkaardig, soms verschillend en aangepast aan de **eigenheid** van speelpleinwerk. Die zijn (gelukkig!) niet allemaal strikt vastgelegd in wetten en decreten.

Zo heeft de kinderopvang een regel mbt het aantal kinderen per begeleider. Voor het speelpleinwerk heeft de VDS een richtlijn gebaseerd op de eigenheid en realiteit van het speelplein.⁷ In opvanginitiatieven die een aanbod willen opzetten voor kleuters moeten een uittreksel uit het strafregister voorleggen als ze een kwaliteitslabel willen krijgen. Op het speelpleinwerk hebben we eigen systemen om jongeren te coachen.⁸

Maar soms leven er mythes over regels of worden die strenger geïnterpreteerd dan verwacht. Zowel bij regels van de VDS als die van Kind en Gezin. In de praktijk worden daardoor **speelkansen belemmerd of krijgen jongeren minder kansen**. Een jammere zaak. Voor de laatste versie van en de enige echte regels en richtlijnen, kan je steeds terecht bij je lokale ondersteuner.

⁶ Infofiche “opvangmomenten op het speelplein”, VDS, 2016.

⁷ Infofiche “Ruimte per kind”, VDS, 2016.

⁸ Infofiche “Grensoverschrijdend gedrag”, VDS, 2017.

Voorbeelden uit de praktijk

- De buitenschoolse kinderopvang heeft werking in de voormiddag en het speelplein in de namiddag. (*Zulte*)
- Kinderopvang en speelplein delen hetzelfde gebouw en helpen elkaar. (*Puurs*)
- Voor- en naopvang op de Speelvogels (*Overpelt*) gebeurt door vzw IN-Z, een dienstenchequebedrijf dat inzet op sociale tewerkstelling.
- Kinderopvang doet de voor- en naopvang op het speelplein (*Geraardsbergen*)
- Kinderen worden vanop 3 opvanglocaties naar het speelplein gebracht. Het contact verloopt via over-en-weerschriftjes. (*Zaventem*)
- Kinderopvang en speelplein hebben dezelfde speelvisie. (*Evergem*)
- Animatoren komen in de kleine vakanties spelen in de kinderopvang. (*Denderleeuw*)
- In *Olen* worden de speelpleinweken afgestemd op de sluitingsweken van de kinderopvang.
- Kinderopvang is het speelplein (*Merksplas*). Tijdens juli en augustus organiseert de kinderopvang de speelpleinwerking op een andere locatie. Ze krijgen ondersteuning van gevormde animatoren en stagiairs. Ze leggen een fietspool in met de oudste kinderen.
- Animatoren en begeleiders kinderopvang organiseren samen de werking in de zomervakantie. (*Aalst*)
- Stad Gent die met een heleboel partners een visie ontwikkelde op kinderopvang 3.0 en een netwerk opzette ifv aanbod, toegankelijkheid, samenwerking en informatie.

Hoe gaat de VDS er mee verder?

De VDS volgt dit verder op via overleg op Vlaams en lokaal niveau. We doen dit niet alleen, maar in overleg met partners zoals VVSG, ISB, Bataljong en De Ambrassade. We werken ook aan een **ondersteuningsaanbod** voor speelpleinwerk.

De VVSG organiseert, ism de VDS, een [Lerend Netwerk](#) Regie “Buitenschoolse kinderopvang in samenwerking met vele partners”. De doelgroep van het Lerend Netwerk zijn beleidsmakers, zowel ambtenaren als mandatarissen en start op 24 september 2019.

Onze partner, de [Speelmakers](#), die met ons streeft naar meer en betere speelkansen voor elk kind, biedt ondersteuning op vlak van spelen voor actoren uit de kinderopvang.

Onze **lokaal ondersteuners** komen jullie graag inspireren met visie en voorbeelden uit de praktijk en op maat van jullie speelplein.

Een aanvulling, opmerking of zelf een voorbeeld, mail dan naar voorbeeld@speelplein.net.

Relevante info

- www.speelplein.net/opvang.
- www.speelplein.net/beterspelen/externerelaties/sterkmerk.
- Visietekst “spelen én opvangen”, VDS, 2009.
- Visietekst “Over de plaats van speelpleinwerk na de gemeenteraadsverkiezingen 2018”, VDS, 2017.
- Infofiche “opvangmomenten op het speelplein”, VDS, 2016.
- <http://www.vvsg.be/zorg-en-welzijn/kinderopvang/Paginas/Subsidiekinderopvangvoorzienigen.aspx>

- Meire Johan, Buitenschoolse kinderopvang en speelpleinwerk, in: Opvangtijd. Kinderen en hun beleving van de tijdsordening in een buitenschoolse kinderopvang, Mechelen, Kind&Samenleving, 2009.